

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com
 לע"נ
 הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
 בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל

גליון
202

תורה אור!

דבר המערכת

אור אז, יורדים יעקב ובניו ברחימו ודחילו, לגלות מצרים.

ומעשי אבות, תוכחות חיים המה לבנים. מי שלא האירו עליו קרני אור בעבודת המצוות, חיינו בתוהו ובאפילת הקיום עדי עד, כי אין די בקיום ללא נפש, ללא אור וללא דביקות!

לעולם לא תתקיים שליחות ללא הכרת המשלח. לעולם לא תתקיים שליחות ללא אור בהיר של הבנה וראיית הדרך לעולם לא תתקיים שליחות ללא עמידה על חוט השערה של אמת!

אור השבת ואור התורה, טעם האמונה וחי הטהרה, אי אפשר שיעשו רושם ויהיו קניין אמת ו'חיי אדם' ללא ידיעה וחיבור עם אשר ציוונו. זעקת 'מלך העולם' ואמיתת 'ציוונו', אור בהיר ומופלא זה הוא סוד הדביקות, סוד הקיום, סוד החיים! שלוחו של אדם כמותו.

רק משהאיר היום, משעלה ברק השחר ונסו צללי לילה, ניתן לברך ולהודות באמת: ברוך יוצר המאורות!

כשלאורך דרך החיים נישא דבר ה' ותכנית הייעוד לברואיו בחיי החושך, רק אז ניצת שביב האור ותאיר גם אפילת מצריים וגילוליה! "אם בזית אותם, לכבודי בזית..." כי מי שבידו להעלות את האור ומתעקש לגשש ולהינגף בחושך, אין לך חושך גדול מזה. אין לך בזיון גדול מזה, "לי בזית", לא למצוותי, אלא לאשר ציוונו ח"ו, אורו של עולם.

והדרך בהירה ומאירה, בוקעת מאהלו של יעקב איש תם יושב אהלים...

"ד שנה של עמל וקרבת חיים בהיכלם של שם ועבר, כ"ב שנות ייסורי שאול של 'טורף טורף יוסף', והוא בחייו! קורא את שמע ודבוק ביוצרו וצורו. ללא 'יורא את העגלות' חידודי שמעתתא מרגעי הפרידה של אב שכול ובן, אין יוסף חי..."

סוד תמימת יעקב, אור האמונה וסוד הדבקות: מוסיף והולך ואור!

"אין לך אדם שכבד את המצות ועשה את התורה כיעקב". כי מי שנגהו קרני אור האהלו, הרי הוא משיא משואות אור בתוככי גלות מצרים, מול חשכת יוון ותעתועיה, בעומק חשכת הגלות...

ומה סודו? עד שיאותו לאורו!

כשיש ציווי, כשיש מצווה על חובת 'ושננתם', יש קיום ואור בהיר עד קצה האחרון.

סוד ה'תמימות' שלימות העיון, בהירות התורה, בהירות המצוות ותכלית החיים. סוד השליחות והמשלח: יוצר המאורות!!!

8 שלהבות האור של ימי החנוכה אישם מרצדת מוסיפה והולכת אל תוככי 'לילי טבת הארוכים' עמלנו 'להדליק' יום אחר יום בעת ינטו צללי ערב "מצווה חביבה היא עד מאוד". חיבת המצוות, חיבת המשלח, אור מופלא!

והאור הזה תובע ומוסיף, חובת הציווי 'ושננתם' וידיעת המצווה - נותן התורה חי עולמים, מאירה עוד ועוד להוסיף בהירות ושינון, כבודו של מקום... 'תמימות' בכל סוגיא ובכל דף, עד שתהא שלהבת עולה מאליה... עד שיאותו לאורו!

האיר היום, עלה ברק השחר, נפל נהורא בני מדרשא,

לאור ניסע ונלך!

הגישוש בחושך, הוא הסוד היחיד להערכה ולהוקרה על כל קרן אור. כשמגששים בחושך, כשניגפים שוב ושוב באפילה, לומדים להעריך את האור.

מי שלא ידע את החושך ולא מישש אותו בין אצבעותיו, לא יבין את תרומתו, את סוד חינוכותו למעגל החיים.

רק משהאיר היום, משעלה ברק השחר ונסו צללי לילה, ניתן לברך ולהודות באמת: ברוך יוצר המאורות!

קרב נא את אורם של רבותינו על הרגע המכונן בו מתקדש יעקב איש תם - בחיר האבות, לחשכת גלות מצרים:

"ואת יהודה שלח לפניו. ילמדנו רבנו: אימתי מברכין על הנר במוצאי שבת? כך שנו רבותינו: אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו... ר' זעירא בר אבהו אמר: מכאן שמברכין על הנר במוצאי שבת משיאותו לאורו. אמר רשב"י: אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: היו מכבדין את המצוות, שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו, אם כבדת אותן כאילו לי כבדתני, ואם בזית אותן כאילו לכבודי בזית, אין לך אדם שכבד את המצות ועשה את התורה כיעקב, שנאמר: (שם כה) ויעקב איש תם יושב אהלים..." (מדרש תנחומא בראשית מ"ו).

מדרש פליאה הוא זה.

מה בין שליחותו של יהודה למצרים ולברכת הנר ביציאתה של שבת מלכתא?

מה עניינה של זו לכבוד המצוות?

ומה עניינם של אלו לאוהלו של יעקב איש תם?!

...ובמקום החושך נגה אור!

אור גדול נגה מאוצרם של רבותינו. מאורות הוד שהמה דרך חיים ותוכחת מוסר: ללא הערכה, ללא הבנה וחיפוש לפני ולפנים אחר נקודת האור והשורש, לא יגיע אדם למאום ולא יתקיים כל עמל בידו. שווא שקד שומר.

סוד הקיום והמעשה שיש בו אמת ויש לו קיום, הוא רק אם נגה עליו אור בהיר של שייכות, של בהירות, של הבנה ויותר מכל - של אמת!

אי אפשר לנסות ולבנות את בניינו של עם לדורות עולם בתוככי חרפת גילולי מצרים והמונה הנידח מאמונת אומן, ללא הבנה מהו אור כי טוב. ללא בהירות הדרך, ללא הנאה מן האור וראייה נכוחה של דרך האפלה של טומאת מצרים הפורעת מלתעות מחוץ להיכל השם.

"את יהודה שלח לפניו". לפני שישים ריבוא השקועים בבניין ערי מסכנות לפרעה, לפני שישים ריבוא העולים מבין גזרי ים סוף אל תחתית הר חורב. שליח של דורות ושליחם של אבות, איך וכיצד מכין יהודה את דרכם של ישראל?

עד שיאותו לאורו!

איך מברכין על הנר, אין מודים על האור הדוחה הרבה מן החושך, עד שיאותו לאורו. רק ככח בהירות האמונה וטהרת נתיב אבות, יכון בניין האומה הישראלית עדי עד, תורה אור, ולא די בכך, אלא כאשר נאותים לאורו, חשים את אפליה 'איך אעלה אל אבי והנער איננו איתי' ונאותים באור התורה וכוחה להשיב נפש

עמוד א'

מחוסר כיפורים שהעריב שמשו אוכל בתרומה ואינו אוכל בקדשים, משום מעלה שעשו בקדשים. וכן עצים ולבונה של קודש מקבלים טומאה אע"פ שאינם אוכל, משום מעלה שעשו בקדשים.

משנה. דברים שיוצא בהם ידי חובת מצה: חטים, שעורים, כוסמין, שיפון, שיבולת שועל. כוסמין מין חטים הם, שיבולת שועל ושיפון מין שעורים. (נב"מ לענין תרומה, שאין תורמין מין על שאין מינו, ותורמין חטין על כוסמין).

חלות תודה ורקיקי גזיר, עשאן לעצמו אינו יוצא בהם, למכור בשוק יוצא בהם.

דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהם ידי חובתו במצה, שנאמר 'לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות'. אבל אורז ודוחן שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סרחון, אין יוצאין בהם. ולר"י בן נורי אורז מין דגן הוא, וחייבין על חימוצו כרת, ויוצאים בו ידי חובת מצה. וכן 'קרמית' לר"י בן נורי מין דגן היא וחייבת בחלה.

עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש (ולא נתן בה מים) אין חייבין על חימוצה כרת, ש'מי פירות' אין מחמיצין. ואין יוצאים בה למצה שהיא 'מצה עשירה' (והתורה אמרה 'לחם עוני').

המחהו וגמעו - אם חמץ הוא ענוש כרת, שהגמיעה כאכילה. ואם מצה היא לא יצא, שלא אכלו דרך אכילה.

עמוד ב'

יוצאים ידי חובת מצה בדמאי, שאם יפקיר נכסיו ראויה היא לו, שהרי מאכילין את העניים ואת האכסניא דמאי (לבית הלל).

מעשר ראשון שהקדימו בשיבלים (קודם מירוח), מפריש תרומת מעשר ופטור מתרומה גדולה, ויוצאים בו ידי חובת מצה. ואם הקדימו בכרי, כבר חלה עליו חובת תרומה גדולה.

יוצאים ידי חובת מצה במעשר שני והקדש שנפדו אע"פ שלא הוסיף חומש, שאין החומש מעכב. אבל אם לא נפדו כהלכתם, כגון מעשר שפדאו באסימון שאין עליו צורה, והקדש שחיללו ע"ג קרקע, אין יוצאים בהם.

הכהנים יוצאים בחלה ובתרומה, ואין צריך מצה השוה לכל אדם, לפי ש'מצות מצות' ריבה.

אין יוצאים בטבל אפילו מדרבנן, כגון שזרעו בעציץ שאינו נקוב (שמצוה הבאה בעבירה היא).

אין יוצאין במצה של טבל, ואפילו כשנתקן ולא כל צרכו, כגון שניטלה ממנה תרומה גדולה ולא תרומת מעשר, מעשר ראשון ולא שני, ואפילו מעשר עני. וטעם הדבר לר' שמעון: שנאמר 'לא תאכל עליו חמץ' שאיסורו משום בל תאכל חמץ, יצא זה שאיסורו משום טבל ולא משום חמץ, שאין איסור חל על איסור.

ליקוטי תוספות:

- כוסמין הינו גם מין חטין וכ"ש מין שעורין, שיבולת שועל ושיפון מין שעורין ולא חטין. ולענין חלה בעשה עיסה מכל מין בפני עצמו אינו מצטרף אבל אם נילושו כל הקמחים ביחד מצטרפין.
- מי פירות אין מחמיצין: לתוספות כל עיקר ומוותרים לגמרי (ולרש"י דף ל"ו ע"א דהוי חמץ נוקשה), עירב בו מים ממהרת יותר להחמיץ, מי ביצים לרש"י מספקא ליה אם דינו כמי פירות ולתוספות שרי לגמרי.
- מצה עשירה מותר לאכול בערב פסח כיון שאי אפשר לצאת בו ידי חובת

מצה בלילה הראשון.

- מצת דמאי: לרש"י יוצא בו בדיעבד הגם שאם מפקיר נכסיו מותר לכתחילה, ולתוספות מספקא ליה כיון שמצה נקרא לחם עוני.
- אכסניא: לרש"י חיילי ישראל, ולתוספות בשם הירושלמי נכרים הם.

דף ל"ו, יום א' פרשת ויחי - י"ב טבת תשפ"א

עמוד א'

מצה של מעשר שני בירושלים - לרבי יוסי הגלילי אינו יוצא בו, שנאמר 'לחם עוני' מי שנאכל באנינות, ומעשר שני אסור לאונן. ואע"פ שהכתיב הוא 'עני', הקרי הוא 'עוני'. ולר"ע יוצא בו ש'מצות מצות' ריבה, והקרי של 'עוני' בא לרבות שעונין עליו דברים הרבה.

דין עיסה שנילושה ביין שמן ודבש: בלילה הראשון - אינו יוצא בו, שנאמר 'לחם עוני'. ביו"ט שני (שאר ימות החג) מחלוקת: לכתחילה - לת"ק אין לשין, אבל מקטפין בו את העיסה לאחר עריכתה. ולחכמים גם קיטוף אסור לכתחילה כמו לישה. ולר"ע לשין לכתחילה. **אם לש בדיעבד** - לרבן גמליאל תישרף מיד, שקרובה וממהרת להחמיץ ואי אפשר לשומרה (ואע"פ שמי פירות אין מחמיצין, היינו שאינו חמץ גמור לחייב כרת אלא חמץ נוקשה). לחכמים אם לש תאכל, שאפשר לשומרה (ע"פ רש"י ומאירי).

אין לשין את העיסה בחלב, ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה, שלא יאכלנה עם בשר. ומעט כעין של שור מותר, לפי שאינו משהה אותה אלא אוכלה מיד.

אין לשין עיסה של פסח בפושרין, לפי שממהרין להחמיץ. ובמצה של מנחות מותר, שאין לשין אותה אלא בעזרה שהיא מקום זריזין. אבל אין לותתין חטין של מנחות, לפי שאינה במקום זריזין. חוץ ממנחת העומר שלותתין אותה, לפי שהיא קרבן ציבור (וכל עסקיה נעשית ע"פ בית דין).

עמוד ב'

אינו יוצא במצה של ביכורים, שנאמר 'בכל מושבותיכם תאכלו מצות', וביכורים אינה נאכלת אלא בירושלים. אבל במעשר שני יוצא - לר' עקיבא - ש'מצות מצות' ריבה, והריבוי בא למעשר שני ולא לביכורים, לפי שיש למעשר שני היתר בכל מושבות, שאם נטמא פודין אותו אפילו בירושלים ואוכלים אותו בכל מקום.

אונן - אסור במעשר שני (שנאמר 'לא אכלתי באוני'), ומותר בתרומה (שנאמר 'וכל זר', זרות אמרתי ולא אנינות). וביכורים - לת"ק אסור שהוקש למעשר, ולר"ש (ור"י הגלילי) מותר שהתורה קראה 'תרומה'.

זמן הבאת ביכורים: קודם עצרת - אינו מביא, ששתי הלחם מתירים הבאת ביכורים. מעצרת עד החג - מביא וקורא, שנאמר 'ושמחת בכל הטוב', ובזמן זה של לקיטה הוא שמח במעשיו. מהחג ועד חנוכה - מביא ואינו קורא, שאינו זמן שמחה. מחנוכה ואילך אינו מביא, שנאמר 'מארצך' וכבר כלו לחיה מן השדה.

לחם עוני - פרט לחלוט ואשישה (גדולה וחשובה). אבל א"צ פת קיבר, ש'מצות מצות' ריבה אפילו כמצות של שלמה שהיו עשויות מסולת נקיה.

ליקוטי תוספות:

- האוכל נבלה ביום הכיפורים, למאן דאמר שסובר שאין איסור חל על האיסור לא חל על הנבילה איסור אכילה של יום הכיפורים. לרש"י, משום שאיסור אבר מן החי קודם. לתוספות, משום שאיסור זבוח קודם ואין איסור חל על איסור.

ממון הדיוט הוא, וחייב בחלה, ויוצא במצה ובאתרוג של מעשר שני.

מעשר שני בירושלים - לר"י הגלילי אין יוצא בו ידי חובת מצה (כמבואר לעיל לו). לר"ע - בחולין: יוצא, שיש לה היתר בכל מושבות אם נטמאת. ובחלה של מעשר שני: י"א שהוא ספק, שהרי אם נטמאת נשרפת ואין לה היתר בכל מושבות, או שמא אומרים 'הואיל' ואם לא קרא לה שם היתה מותרת בכל מושבות. וי"א שיוצא בו משום 'הואיל'.

לקוח בכסף מעשר שני בירושלים - לחכמים יוצא בו ידי חובת מצה, שלדבריהם אם נטמא יפדה, והוא מותר בכל מושבות. וגם אם היה חלה יוצא בו משום הואיל (ללשון ב' הנ"ל). ואפילו לשיטת ר' יהודה יוצא בו (לרבא) - אע"פ שסובר שאם נטמא יקבר - הואיל ומעשר שני עצמה יש לה היתר בכל מושבות, גם לקוח יוצא בו. וגם אם היה חלה יוצא בו, כמו שיוצא בחלה של מעשר שני עצמו משום הואיל (ואומרים 'הואיל' ב' פעמים).

עמוד ב'

חלות תודה ורקיקי נזיר (שעשאן לעצמו) אינו יוצא בו. והטעם: י"מ ממה שנאמר 'ושמרתם את המצות', שצריכה שימור לשם מצה ולא לשם זבח. י"מ ממה שנאמר 'שבעת ימים מצות תאכלו', מצה הנאכלת לשבעת ימים וזו נאכלת רק ליום ולילה (ואף אם לא נשחט עליהם הזבח, הרי עשאן לשם מצה שתיפסל ביום ולילה). לר"י הגלילי (הסובר שאינו יוצא במעשר שני) משום שאינה נאכלת באנינות.

כל טעמים אלו באים כדי לאסור אפילו בתודה של נוב וגבעון (וכמ"ד תודה קריבה בנוב וגבעון) שמותר לאכלם בכל מושבות. אבל הקרבים בירושלים, אינו יוצא בה משום שאין נאכל בכל המושבות.

אין לפסול חלות תודה ורקיקי נזיר משום מצה עשירה, שאין בהם אלא רביעית שמן המתחלקת לכמה חלות.

אם עשאן למכור בשוק יוצא בהם, י"מ שכך נאמר למשה מסיני, וי"מ משום שמחשבתו מתחילה הוא שאם לא תימכר ייצא בה ידי חובת מצה.

ליקוטי תוספות:

- כהן בטבל שלו הוי בכלל לכם וכן לוי או ישראל עני שנטל ממנו תרומה גדולה ומעשר ראשון.
- מצה גזולה אינו יוצא ידי חובתו. (רא"ש סימן ח') ולרשב"א לא משכח"ל. (רשב"א סוכה ל"ה).
- הרמב"ם פוסק שדין לכם בארבעת המינים הינו לכם באכילה ולכן יוצא ידי חובתו באתרוג של מעשר שני הגם שפוסק כרבי מאיר שמעשר שני ממון גבוה הוא. (כסף משנה פרק ו' מהלכות ביכורים הלכה ד' בשם הר"י קורקוס)

עמוד א'

משנה: ירקות שיוצא אדם בהן ידי חובתו בפסח - חזרת (חסא), תמכא, חרחבינא (סיב הגדל סביב הדקל), עולשין, מרור. יוצא בהם בין לחים בין יבשים, ולא שלוקים (מבושלים הרבה) או מבושלים. ומצטרפין לכזית. ויוצא בקלח שלהם, בדמאי, במעשר ראשון שניטלה תרומתו, ובמעשר שני והקדש שנפדו.

יוצא בעולשי שדה - אע"פ שיש להם שם לוואי. וכן בחזרת יולין וחזרת גלין.

עמוד א'

'לבית שמאי אין אופין פת עבה בפסח ולב"ה אופין' - לרב הונא נחלקו לענין חמץ, שבית הלל מתירים פת שעוביה עד טפח, כמו שמצינו בלחם הפנים. לרב יוסף נחלקו לענין פת מרובה בכל יו"ט, שלבית שמאי אסור משום טירחא שלא לצורך, ולב"ה מותר (שהפת נאפית יפה בזמן שהתנור מלא. רש"י ביצה כב:). אבל לענין חמץ הכל מודים שלא התירו אפילו טפח רק בלחם הפנים (שנעשית בזריזין, והיא פת עמילה, ונאפית ע"י עצים יבשים בתנור של מתכת חם).

אין עושין לכתחילה מצות מצויירות בפסח, שהאשה שוהה עליה ומחמיצה. ואפילו בדפוס שעושים אותה מהר אסור. י"א שהאיסור רק לנחתומין שמקפידים על נויין, אבל של כל אדם מותר. וי"א שהאיסור לכל אדם, אבל נחתומין שיש להם דפוסין ורגילים בדבר מותרים. לרבי יוסי מותר לצייר ברקיקין דקין שאין ממהרין להחמיץ, ואסור לצייר את העבים שמחמיצין בשהיה מועטת.

מעשה אילפס: לריש לקיש, אם הדביק את הלחם ולבסוף הרתיח פטור מחלה ואינו יוצא בה למצה, שאין נקרא 'לחם' אלא האפוי בתנור. ואם הרתיח ובסוף הדביק כעין מעשה תנור, חייב בחלה ויוצא בה למצה. לרבי יוחנן נקראים לחם בכל אופן, ורק אם עשאן בחמה פטור מחלה. **מדומע פטור מחלה**, שנאמר 'תרימו' ולא שכבר היה תרומה.

מצה שאינה אפויה כל צרכה, אם פורסה ואין חוטין נמשכין הימנה יוצא בה. וכן לענין לחמי תודה, שאם שחט הזבח לאחר שנאפית כשיעור זה, קידש הלחם והתודה כשירה.

עמוד ב'

עיסה העשויה מקמח שע"ג מים רותחין או מרותחין שע"ג קמח - י"א שפטור מחלה וי"א שחייב. ולחכמים אם עשאן באילפס פטור, ואם עשאן בתנור חייב (שאינו לחם אלא האפוי בתנור, כשיטת ריש לקיש לעיל).

מעשה אלפס שחזר ואפאו בתנור - לת"ק נקרא לחם, ולר' יהודה אין לחם אלא האפוי בתנור מתחילה, שנאמר 'ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד', לחם האפוי בתנור אחד קרוי לחם. (ולשיטת ר' יוחנן נחלקו ת"ק ור' יהודה במעשה אלפס).

בין כשהדביק את הלחם בתוך האלפס והרתיח מבחוץ, ובין כשהדביק מבפנים ואבוקה כנגדו, נקרא 'מעשה אלפס' ותלוי במחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש

ליקוטי תוספות:

- פת מרובה שמותר לבית הלל ביום טוב, היינו למלאות תנור מלא ככרות אע"פ שאינו צריך אלא לכיכר אחת אבל לא למלאות פעם אחרת
- מעשה אילפס: ר"ח פסק כריש לקיש שפטור מחלה, ור"י פסק כרבי יוחנן.
- מעשה אילפס על ידי משקה מודה רבי יוחנן שאינו נקרא לחם ופטור מחלה ומלברך המוציא ואינו יוצא ידי חובתו בפסח. והנ"מ בלילה רכה, אבל בלילה לכו"ע הוי לחם.

עמוד א'

מעשר שני - לר"מ ממון גבוה הוא. ולפיכך: פטור מחלה שנאמר 'עריסותיכם'. ואינו יוצא בו למצה, שלמדים בגז"ש 'לחם לחם' מחלה שצריך מצה שלו. ואינו יוצא באתרוג של מעשר שני, שנאמר 'ולקחתם לכם'. ולחכמים

סימני מרור - ו"א כל שיש לו שרף, וי"א כל שפניו מכסיפין. וי"א כל ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין. וכן הלכה.

מצוה לחזר אחר חזרת - א שנקראת חסה, לפי שחס הקב"ה עלינו. ב) כמצריים שהיו תחילתן רכה וסופן קשה, כך חזרת הקלח שלו רך מתחילתו ומתקשה כעץ.

מרור הוקש למצה - ומשום כך אין יוצאים אלא בגידולי קרקע (להוציא מרה של דג), ובמין זרעים (להוציא עץ מר), ובדבר הניקח בכסף מעשר (להוציא זרע שאינו מאכל). וכמו שיוצא במצה בהרבה סוגים, כך במרור.

חזרת וחזרת גלין, עולשין ועולשי שדה, כרישין וכרישי שדה, כוסבר וכוסבר שדה, חרדל וחרדל מצרי, ודלעת המצרי והרמוצה (מין דלעת) - אינם כלאים זה בזה אע"פ שיש לאחד מהם שם לוואי.

עמוד ב'

ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים - זוהרעין בתוכה חמשה זרעונין, ארבע על ארבע רוחות הערוגה ואחת באמצע. וכן בירקות. ואפילו בחזרת שסופה להקשות, וא"צ להרחיב לה בית רובע כמו בקלח של כרוב.

קלח יבש - לרבי מאיר יוצא בו, לפי שהוא עב אינו מתיבש ואינו מפסיד טעמו, לחכמים אין יוצא בו. עליו יבשים, לדברי הכל אינו יוצא בהם.

כמושין - ו"א שיוצא בהם וי"א שאין יוצא בהם. אבל אין יוצא בכבושים שלוקים ומבושלים, כללו של דבר 'כל שיש בו טעם מרור יוצאים בו, ושאיין בו טעם מרור אין יוצאין בו'.

לר"ע שיוצא במצה של מעשר שני בירושלים יוצא גם במרור. לר"י הגלילי שאין יוצא במצה אין יוצא במרור, ואע"פ שמעשר ירק דרבנן, הוקשו מצה ומרור שכל שיש לו שם מעשר שני אין יוצא בו.

משנה: אין שורין מורסן לתרנגולים, אבל חולטין ברותחין שאין מניחין אותו להחמיץ. אשה לא תשרה מורסן לשוף בה בשרה, אבל שפה בבשרה יבש אע"פ שמים טופחים על בשרה. לא ילעוס אדם חיטים ויניח על מכתו מפני שמחמיצות.

לחם אפוי ששרה אותו במים או בישלו - אינו מחמיץ. חלוט ברותחין אינו מחמיץ, אבל בישול מחמיץ בעוד שהמים פושרין.

קמח שנפל לתוכו דלף מן הגג טיפה אחר טיפה בלא שהות בינתיים, אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ, שטירוד הדלף אינו מניחו להחמיץ.

מאכל העשוי מקמח שמן ומלח מותר, שמי פירות אין מחמיצין. והעשוי מקמח מים ומלח אסור.

לא יעבה תבשיל בקמח קליות, שמא לא נעשית קלי כל צורכה ומחמצת בתבשיל.

ליקוטי תוספות:

• ג' טפחים לא ינקי מהדדי, אף על פי כן לא התירו חכמים לזרוע יותר משום עירבוב.

דף מ', יום ה' פרשת ויחי - ט"ז טבת תשפ"א

עמוד א'

אסור לחלוט ברותחין שתי חטים יחד, שמא תשב האחת בסדק של חברתה, ולא תעלה רתיחת המים מארבע רוחותיה ותתחמץ.

אביי היה סבור שאסור לחרוך שתי שבולים יחד, שמא יצאו מים מהאחת לחברתה ותתחמץ. וחזר בו, לפי שאין המים מחמציין דרך נפילתם. ולרבא מותר, שמי פירות אין מחמיצין.

כד שמייבשין בתוכו קליות בתנור - לאביי, אם פיו כפוף למטה מותר, שהמים הנפלטים מן הקליות ע"י חום האור זבין ויוצאין לחוץ. ואם זוקף כדרכו אסור, שהמים נפלטים וחוזרין ונבלעין. ולרבא מותר בכל אופן, שמי פירות אין מחמיצין.

אין לותתין שעורין בפסח. ואם לתת, אם נתבקעו אסורות. וי"א שאפילו לא נתבקעו ממש, אלא כל שמניחם ע"פ חבית ומתבקעות מאליהן אסורות. לרבי יוסי אם רואה שנופחות, שורן בחומץ וחומץ צומתן. ואין הלכה כדבריו.

מותר ללתות חיטין, לפי שהם קשין משעורין ואין ממהרין להחמיץ. וי"א שבעל נפש לא ילתות. רבא היה סבור שאסור ללתות, וחזר בו ואמר שמותר, ושוב חזר ואמר שמצוה ללתות, שהרי צריך שימור שלא יחמיצו גם קודם לישא, ואם א"צ לתיתה למה לי שימור.

חטין של מנחות, אין לותתין אותם.

לשיטת רבא צריך שימור מתחילה ועד סוף, ולפיכך הורה למהפכין את העמרים ולקושרין אותם שיעשו לשם מצוה. ובגמרא צידדו לומר שאין צריך שימור אלא משעת לישא.

עמוד ב'

בגד שנארג בו כלאים ואינו ניכר, לא ימכרנו לנכרי, שמא ימכרנו לישראל וילבשנו. ולא יעשה בו מרדעת לחמור, שמא יטלנו משם ויתפרנה בבגדו. אבל עושה אותו תכריכין למת.

חטים שטבעו בנהר קודם הפסח, לא ימכרם לנכרי, שמא ימכרם לישראל וישתמש עמהם בפסח שאין חימוצם ניכר, אלא ימכרם מעט מעט לישראלים הרבה כדי שיכלו קודם הפסח.

אין נותנים קמח לתוך תבשיל בפסח. ואם נותן את הקמח ואח"כ חומץ לת"ק מותר, שהחומץ מבשלו ואין מניחו להחמיץ, אבל אם נתן את החומץ ואח"כ את הקמח אסור. ולרבי יהודה מותר גם בזה, שחומץ המעורב בתבשיל מבשל. ולעולא בכל אופן אסור, משום 'לך לך אמרינן לנזירא'.

רב פפא התיר לנחתומין של ריש גלותא ליתן בקדירה קמח של קליות, ולרבא אין להתיר במקום שהעבדים מצויין שמזלזלים באיסורים. וי"א שהוא עצמו היה נותן. (ועי' לעיל סוף לט:).

משנה: אין נותנים קמח לתוך חרוסת או חרדל. ואם נתן, בחרדל - לת"ק יאכל מיד ולר"מ אסור. בחרוסת - לרב כהנא ישרף לדברי הכל, ולר"ה בריה דר"י מחלוקת ת"ק ור"מ, והלכה כחכמים שמותר גם בחרוסת.

אין מבשלין את הפסח לא במשקין ולא במי פירות, אבל סכין אותו בשעת צלייתו ומטבילין בשעת אכילתו. מים שהנחתום מצנן בו ידיו כשעורך את המצה ישפכו, מפני שמחמיצין.

ליקוטי תוספות:

• אין עושין מרדעת בכלים שאינו ניכר, מה שאין כן אם הם ניכרים מותר.

שאין איסור כלאים במרדעת וכן בכר ובכסת.

- לועג לרש. יש במצות ציצית יותר מבשאר מצוות משום ששקול כנגד כל התורה, ואפילו אם יש גם למתים ציצית יש לועג לרש שגדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה.
- מכירת חיטים שנטבעו במים שמתור למוכרן לישראל רק קב קב, מכל מקום אם מודיעין אותו מותר (טור סימן תס"ז).

דף מ"א, יום ו' פרשת ויחי - י"ז טבת תשפ"א

עמוד א'

אין מבשלין את הפסח במשקין - לחכמים קל וחומר ממים שאין מפיגין טעמן, ולרבי שנאמר 'ובשל מבושל'. והנפ"מ ביניהם 'בצלי קדר' (שמבשלו בקדירה בלא משקה אלא במים הנפלטים משמנו) - לחכמים מותר, ולרבי אסור.

יוצא ידי חובת מצה ברקיק השרוי בתבשיל לאחר אפייתו, אם לא נימוח לגמרי. ובמבושל - לר"מ יוצא, ולר' יוסי הבישול מבטלו מתורת לחם ואין יוצא בו.

קרבן פסח שבישלו ואח"כ צלאו - חייב מלקות על אכילתו. צלאו ואח"כ בישלו - לרב כהנא חייב רק לר' יוסי הסובר שבישול לאחר אפיה בישול הוא, ולעולא חייב לדברי הכל, שנאמר 'ובשל מבושל'.

עשאו שרוף פטור, שנאמר 'נא ובשל מבושל' ולא שצלאו כל צרכו.

אסור לאכול את הפסח חי, שנאמר 'כי אם צלי אש'. ואם אכלו אינו לוקה, שנאמר 'נא ובשל מבושל' ולא חי. (ומשום 'כי אם צלי אש' אינו לוקה, למ"ד אין לוקין על לאו שבכללות).

המבשל בחמי טבריה בשבת - פטור, שאינו תולדת אש ולא נקרא בישול. פסח שבישלו בחמי טבריה, למ"ד לוקין על לאו שבכללות לוקה משום 'כי אם צלי אש'. עמוד ב'

דין מלקות על לאו שבכללות: לשיטת רבא - לוקין ולפיכך, אם אכל את הפסח נא או מבושל לוקה שתיים, אחת משום נא או מבושל, ואחת משום 'כי אם צלי אש'. אכלו נא ומבושל, לוקה שלש. **שיטת אביי - ללשון א':** כשאכלו נא או מבושל, אינו לוקה על 'כי אם צלי אש', שכבר לוקה משום נא או מבושל. אבל כשאין לוקה משום נא ומבושל (כגון בישלו בחמי טבריה), לוקה על 'כי אם צלי אש'. וללשון ב': אין לוקין בשום אופן על 'כי אם צלי אש', כיון שאינו מיוחד כלאו של חסימה. **לשיטת רבא - נזיר שאכל זג או חרצן לוקה שתיים,** משום זג או חרצן, ומשום 'מכל אשר יעשה מגפן היין'. אכל זג וחרצן, לוקה שלש. לאביי - אכל זג או חרצן לוקה אחת. (אכל זג וחרצן, לוקה שתיים). אכל עלין ולולבין, ללשון א' לוקה ללשון ב' אינו לוקה.

אכל כזית נא מבעוד יום פטור, אכל משחשיכה חייב. שנאמר 'אל תאכלו ממנו נא וגו' כי אם צלי אש', בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא.

אכל כזית צלי מבעוד יום, לא פסל עצמו מבני חבורה (משום הדין שאין הפסח נאכל בשתי חבורות), שהאכילה מבעוד יום לא שמה אכילה.

בישל את הפסח מבעוד יום ואכלו משחשיכה חייב, שנאמר 'ובשל מבושל' מכל מקום.

אכל כזית צלי מן הפסח מבעוד יום, עובר משום לאו הבא מכלל עשה, שנאמר 'ואכלו את הבשר בלילה' ולא ביום. ולשיטת רבי יהודה עובר גם בלאו שנאמר 'לאמר'.

ליקוטי תוספות:

- צלי קדר נחלקו רק לענין לאו ולכו"ע פסול הוא וגם עובר בעשה.

דף מ"ב, שב"ק פרשת ויחי. חזק - י"ח טבת תשפ"א

עמוד א'

לשיטת רבי יהודה עוברין בלאו במקום שנאמר

'לאמר', שמשמעו 'לא נאמר בדברים', וי"מ 'לאו אמור'. ולפיכך: האוכל כזית צלי מן הפסח מבעוד יום, והמתפיס תמימים לבדק הבית, עובר בלאו (שנאמר בהם 'לאמר' בתחילת הפרשה). **מי תשמישו של נחתום -** כשהן מרובין, שופך אותם במדרון ולא באשבורן, שמתאספים במקום אחד ואין נבלעין מהר. וכשהן מועטין, שופך אותם גם באשבורן.

אין לשיין אלא במים שלנו בלילה, שבימי ניסן המעיינות חמין וצריך לצננם.

אשה לא תלוש עיסה בחמה, שחום השמש מחממה. ולא במים שהוחמו בחמה, ולא במים שנשארו בשולי דוד של נחושת שתלוי כל שעה על האור (אפילו כשאין שם אור). וצריכה לעסוק בבצק כל שעה, ושיהיה לה שתי כלים אחד שמקטפת בו ואחד שמצננת בו ידיה.

עברה ולשה בחמין ואין בעיסה סימני חימוץ - למר זוטרא מותר, ולרב אשי אסור משום קנס.

פרק אלו עוברין

משנה: דברים שעוברים עליהם בפסח ב'בל יראה', והאוכלן עובר בלאו ואין בהם כרת: א. כותח הבבלי. ב.

שכר המדי (ממי שעורים). ג. חומץ האדומי (יין שנותנים בו שעורים).

ד. זיתום המצרי (שיש בו מלח כרכום ושעורים, וי"א חיטים). ה. זומן של

צבעים (מי סובין שצובעים בו עור). ו. עמילן של טבחים (פת תבואה שלא

הביאה שליש שמניחה ע"פ קדירה לשאוב הזוהמא). ז. קולן של סופרים (דבק

שרצענין מדבקין בו עורות וסופרין מדבקין ניירותיהם). ח. לר"א גם טיפולי

נשים (סולת שבת עשירים משירים בו את השיער). יש מהם חמץ גמור

ע"י תערובת, ויש מהם חמץ נוקשה (ועיין להלן מג).

שלשה דברים נאמרו בכותח: מטמטם את הלב משום מי החלב שבו, מסמא את העינים משום המלח שבו, ומכחיש את הגוף משום עיפוש הפת.

פת קיבר, שכר חדש, וירק חי (כרישין ובצלין כשאוכל מהן הרבה) -

מרבין זבל, וכופפים את הקומה (שמתישין כחו), ונוטלים אחד

מת"ק ממאור עיניו. פת נקיה של סולת, בשר שמן מעז שלא

ילדה, ויין ישן של שלש שנים - ממעטין זבל, זוקפין את

הקומה ומאירין את העינים.

עמוד ב'

כל דבר המועיל לחולי זה קשה לזה, חוץ מזנגביל לח, ו'פלפלי אריכתא', פת נקיה, בשר שמן ויין ישן, שמועילים לכל הגוף.

כשבית המקדש היה קיים היו מביאין נסכים מיהודה, ובזכות זה היה טעם בינם ולא היה מחמיץ עד שנותנים לתוכו שעורים. ועכשיו אין יינם של אדומיים מחמיץ עד שנותנים לתוכו שעורים, לקיים מה שנאמר 'אמלאה אחרבה', אם מליאה זו חרבה זו. וי"א מ'ולאום מלאום יאמץ'.

המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו - לת"ק פטור ממעשר ולר' יהודה חייב. י"א שלא חייב רבי יהודה רק כשנותנים מים בשמרים, לפי שהיין מעורב בו, אבל כשנותנים בחרצנים פטור.

אמר רבי יהודה: בראשונה הלוקח חומץ מעם הארץ ביהודה א"צ לעשר, חזקה שבא מן התמד (ואע"פ שהתמד חייב במעשר, לא נחשדו ע"ה על התמד. וי"א שנחשדו ומדובר בתמד של חרצנים).

ועכשיו הלוקח חומץ מעם הארץ צריך לעשר, חזקה שבא מן היין.

ליקוטי תוספות:

- לאמר לימד על כל הפרשה שהיא בלאו, דווקא אם בלאו הכי הוא לאו הבא מכלל עשה.

• אלו עוברין: לרש"י היינו בכל יראה ובל ימצא. לתוספות רק לאכילה (לרשב"א

דף מ"ג, יום א' פרשת שמות - י"ט טבת תשפ"א

עמוד א'

מאחר ששנינו שכל מין דגן עובר בפסח, למה מנו חכמים את אלו (כותח הבבלי וכו' לעיל במשנה), כדי שיהא רגיל בהן ובשמותיהן ולא יכשל באכילתם.

שיאור - שהתחיל להחמיץ ולא גמר חימוצו - אסור בהנאה, והאוכלו לוקה (לרבי מאיר. ואע"פ שאינו ראוי לאכילה, כל מחמצת מרבה 'חמץ נוקשה'). **ומהו שיאור? לרבי מאיר שהכסיפו פניו.** ולרבי יהודה שהתחיל ליסדק כקרני חגבים, אבל הכסיפו פניו מצה היא ומותר בהנאה.

האוכל 'חמץ ע"י תערובת' (שנתערב בדבר אחר ונימוח) - לרבי אליעזר עובר בלאו, שנאמר 'כל' מחמצת לא תאכלו, ופטור מכרת (ש'כל' האמור בכרת בא לרבות נשים כדלהלן). ולחכמים פטור מכלום.

לשיטת התנא במשנתנו בין אוכל חמץ גמור ע"י תערובת ובין חמץ נוקשה בעין עובר בלאו. י"מ ר"מ היא, הסובר ב'חמץ נוקשה' שעובר בלאו, וק"ו בחמץ ע"י תערובת שחמור ממנו. וי"מ ר"א היא, הסובר בחמץ ע"י תערובת שעובר בלאו, וק"ו בחמץ נוקשה שחמור ממנו.

האוכל חמץ שנתחמץ מחמת דבר אחר חייב כרת, שנאמר 'מחמצת'.

עמוד ב'

'כי כל אוכל מחמצת ונכרתה' לרבות את הנשים. ואע"פ שהשווה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה, היה צד לפוטורם לפי שהוקש איסור חמץ לאכילת מצה שהיא מצות עשה שהזמן גרמא. ולאחר שנתרבו לאיסור חמץ, למדים מן ההיקש שחייבות גם באכילת מצה.

לר"א הלימוד לרבות נשים הוא מתיבת 'כל'. ולחכמים שאין דורשים 'כל' הלימוד הוא מ'כי כל'.

האוכל חלב של בעל מום חייב, שנאמר 'מן הבהמה לרבות בעלי מומין. האוכל חלב חולין חייב, שנאמר 'כי כל' אוכל חלב.

שאור בל תקטירו אפילו מקצתו (חצי זית), שנאמר 'כל'. וכן עירובו אסור להקטיר, שנאמר 'כי כל'.

ליקוטי תוספות:

• היקש לחומרא מקשינן ולא לקולא, מיהו היכא שאפשר לומר שהסיפא מפרש לרישא מקשינן לקולא.

דף מ"ד, יום ב' פרשת שמות - כ' טבת תשפ"א

עמוד א'

חצי כזית היתר בצירוף חצי כזית איסור לרבי יוחנן מצטרפים רק באיסור נזיר, לזעירי אף בהקטרת שאור, וה"ה לחמץ, וכל זה לדעת ר"ע אבל לדעת חכמים אין היתר מצטרף לאיסור גם בנזיר, ולכל התורה לכו"ע אין מצטרף.

הקטרה פחות מכזית לאביי היא הקטרה, ולכן גם שאור פחות מכזית חייב גם בלי צירוף, משא"כ לזעירי דווקא בכזית בצירוף שאור עם היתר.

מקפה של תרומה ושום ושמן של חולין, נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן, מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה ונגע במקצתן פסל רק מקום מגעו דיש שם תרומה עליו, או משום דין היתר מצטרף לאיסור ולכן טמא עכ"פ במקום הנגיעה, או משום דיש בו כזית תרומה בכדי אכילת פרס.

צירוף אכילה בכדי אכילת פרס הלכה למשה מסיני היא אפילו אם האיסור מעורב בהיתר.

כותח הבבלי לחכמים אינו חייב עליו, דאם טבל בו פתו כדרכו אין בו כזית חמץ, ואפילו אכל ממנו שלא בדרך טיבול והיה בו כזית חמץ כדי אכילת פרס כיון שאין דרכו בדרך אכילה אלא דרך טיבול לאו אכילה היא לחייב עליה.

ב' קדרות או קופות א' של חולין וא' של תרומה ולפניהם ב' סאין א' של חולין וא' של תרומה ונפלו אלו בתוך אלו ואין ידוע אם נפל תרומה לתוך החולין או לתוך התרומה, בתרומה דאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא.

עמוד ב'

חידוש איסור משרת בנזיר היא - לר"ע דהיתר מצטרף לאיסור, לחכמים דטעם כעיקר דהיינו דטעם האיסור כעיקרו וממשו וילפינן מנזיר לכל התורה, (דמה נזיר שאין איסורו לעולם, ואין אסור בהנאה, ויש היתר לאיסור ק"ו שאר איסורים).

נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית יין שנבלע בפת אפילו שאינו בעין חייב לכו"ע.

טעם כעיקר לר"ע ילפינן ממה שאסרה התורה לבשל בקדירה שיש בה בליעת עכו"ם כשחוזר ישראל ומבשל פולט בליעתה לתוך תבשיל ישראל, ולחכמים גיעולי עכו"ם חידוש הוא שאסור שאפילו שנפגם טעמו קצת ואינו בו טעם מאכלות אסורות ממש ואעפ"כ אסרו הכתוב (וילפינן טעם כעיקר משרת דנזיר כנ"ל).

בליעה ששהה בדופן הכלי כל הלילה הופג טעמו ותו לא משבחת האוכל דהו"ל נותן טעם לפגם ומותר בכל התורה, דילפינן מנבילה דבעינן שיהא ראוי ליתן לגר וכל שאין ראוי לאכילת גר שוב אינו בכלל נבילה.

איסור בשר בחלב חידוש הוא שלא מצינו בשאר איסורים שאילו מדאורייתא מותר לשרותם יחד כל היום ולאכלו (ורק מדרבנן הוא דאסור) ואילו בישלו אסור מדאורייתא ולכן א"א ללמוד ממנו שטעם כעיקר לשאר איסורי התורה.

ליקוטי תוספות:

• אפילו רבי יוחנן שסובר חצי שיעור אסור מן התורה היינו רק לאיסורא אבל למלקות צריך שיעור.

דף מ"ה, יום ג' פרשת שמות - כ"א טבת תשפ"א

עמוד א'

היתר מצטרף לאיסור אמרינן בחטאת לכו"ע - כגון חטאת שנגע בבשר שלמים או חולין ונבלע בה, דין הבשר כדין החטאת אם החטאת פסולה, פסולה גם היא, ואם אין החטאת פסולה בשר שלמים שנגע בה מותרת רק ליום ולילה ולפניהם מן הקלעים ולזכרי כהונה כדין חטאת, והגם שיש להבשר שני מינים שלמים וחטאת הולכין אחר החמור משום דאמרינן היתר מצטרף לאיסור בנגיעת קרבן חטאת.

היתר בצירוף איסור בכל התורה לא אמרי' - לר"ע שחטאת ונזיר הוי שני כתובים הבאים כאחד, לחכמים הגם שיש רק כתוב אחד דהיינו חטאת, וחולין מקדשים לא גמרינן.

איסור לאיסור מצטרפין בנזיר אפילו אכלן בזה אחר זה, משכלל הקרא חרצנים וזגין באכילה אחת בקרא דמכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל, ואילו איסור והיתר למ"ד דמצטרפים היינו דווקא כשנותנן בפיו ובולען בבת אחת.

משנה: בצק שבסידקי עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער, ואם לאו בטל במיעוטו, ללישנא קמא אם עשוין לחזק אפילו כזית א"צ לבער ואם אין עשוין לחזק חייב לבער ובפחות מכזית א"צ לבער, ללישנא בתרא אם עשוין לחזק בפחות מכזית א"צ לבער ואם אין עשוין לחזק אפילו פחות מכזית צריך לבער, י"א דקי"ל ללישנא בתרא לחומרא, וי"א דתלוי בפלוגתא דרשב"א ות"ק אם מהני ביטול כזית לכלי.

שם ולן שם. ואם יש בהכ"נ לאחריו, אם הוא רחוק מיל אינו חוזר, פחות ממיל חוזר.

המהלך בדרך וצריך ליטול ידיו לאכילה - אם עתיד למצוא מים בארבע מיל שלפניו, הולך שם ונוטל ידיו. ולאחריו, אם הוא רחוק מיל אינו חוזר, פחות ממיל חוזר.

עורות רכים שמטמאים כבשר מפני שהדרך לאוכלן, אם עיבדם, או ששטחם לפני דריסת רגלי אדם ודרסוהו שיעור הילוך ארבע מיל, טהורים, חוץ מעור האדם.

עמוד ב'

משנה: כיצד מפרישין חלה מעיסה טמאה ביו"ט פסח - לרבי אליעזר, יאפה הכל [שבשעת אפייה כל אחת ראויה לו באכילה, על ידי שיפריש ממנה מעט לחלה], ואחר שנאפה יכול להפריש חלה אחת על כולן, שהסל מצרפם. אבל לא יפריש קודם אפיה, שלא יוכל לאפותה, הואיל שיכול לעקור ממנה שם חלה על ידי שאלה, נחשב לחמץ שלו ועובר עליו בבל יראה. לבן בתירה, תפריש מן העיסה ותטילה לצונן שלא תחמיץ. לרבי יהושע יפריש מן העיסה, שאחר שנעשית חלה לאו חמץ דידיה הוא ואינו עובר עליו. ואינו סובר דאמרינן הואיל ויכול לשאול עליו נחשב לשלו.

חמץ שיש לו בו רק טובת הנאה - למ"ד טובת הנאה ממון, עובר עליו בבל יראה, ולמ"ד אינו ממון, אינו עובר עליו [ולחוי אמינא - בזה נחלקו התנאים במשנה אם עובר על 'חלה'

האופה מיו"ט לחול - לרב חסדא לוקה, משום שעבר על לאו שלא תעשה כל מלאכה. לרבה אינו לוקה, הואיל ואם יבואו אורחים ביו"ט תהיה האפיה לצורך יו"ט. וכן נחלקו אם מותר לשחוט בהמה מסוכנת ביו"ט, מטעם הואיל ויכול לאכלה, או שצריך לאכול ממנה לכל הפחות כזית.

אופים ומבשלים מיו"ט לשבת [ע"י עירוב תבשילים], או משום שאמרינן הואיל ואם יבואו אורחים יצטרך זאת ליו"ט. ולמאן שס"ל שלא אמרינן הואיל, מדאורייתא מותר לאפות ולבשל מיו"ט לשבת, משום שקדושה אחת הן, וחכמים אסרו [שלא יטעו לומר שמותר לאפות ולבשל אף לצורך חול], והתירו על ידי עירוב תבשילין כיון שיש היכר.

ליקוטי תוספות:

- לגבל לפירוש הערוך לאדם המהלך בדרך ויש גבל ברחוק ד' אמות העושה בטהרה ימתין עד שיגיע לשם. ותפילה לפירוש הערוך היינו נטילת ידים לתפילה.
- אסור לשרוף תרומה וחלה טמאה ביום טוב אפילו שיכול להנות ממנה בשעת שריפה, לריב"א כיון שעיקר שריפתה הוא לשם מצות שריפה. לר"י רבנן גורו שלא יבוא לשרוף שלא לצורך.
- קיימא לן כר"א שאופה ואח"כ מפריש ואעפ"כ יכול לקרות שם קודם אפיה שראוי לכהן קטן. או לגדול על ידי ביטול ברוב.
- באופן שקרא לה שם בעודן בעיסה תטיל בצונן לכולי עלמא.
- נתחייב בחיוב חלה מתחילה לרש"י משמע שצריך צירוף סל לאחר אפיה ולריב"א אין צריך.
- לא אמרינן הואיל במעשר שני שנחשב כממונו כיון שכתוב בו לה' חשבם הכתוב לגבוה, וכן כל הקדש אחר שהגיע ליד הגובר, ועוד כיון ששום אדם לא יפדנו.

דף מ"ז, יום ה' פרשת שמות - כ"ג טבת תשפ"א

עמוד א'

לחם הפנים נאפה בכל ערב שבת, ומסדרים אותו למחר, ולשבת הבאה מסלקים אותו ואוכלים אותו, נמצא שנאכל לתשעה ימים מאפייתו.

יו"ט שחל בערב שבת - לת"ק אין אפיית לחם הפנים דוחה יו"ט, והקדימו את אפייתו ליום ה' (נמצא שנאכל ל' ימים), ואם חלו שני ימי ר"ה בימי חמישי ושישי, הקדימוהו ליום ד' (נמצא שנאכל ל"א ימים). ואף שאוכל נפש הוא, אעפ"כ אסור לאפותו ביו"ט, שס"ל שאסור לאפות מיו"ט לשבת מדאורייתא, או שאסור מדרבנן, ולא התירו שבות במקדש אלא לצורך בו ביום. ולרשב"ג בשם ר"ש בן הסגן אפייתו דוחה יו"ט, שסובר

כופת שאור שייחדה לשיבה, לרשב"א בטילה אפילו יש בה כזית, לא ייחדה לשיבה צריך לבער אפילו עיפשה דראוי להחמיץ בה כמה עיסות, לת"ק אפי' ייחדה לשיבה צריך לבער כל זמן שלא טח פניה בטיט, ונחלקו אם הלכה כרשב"א.

ביטול לכלי במקום לישה לחזק הכלי (לרשב"א), במקום השוליים שמקבלים המים מותר אפילו בכזית, ובדפנות מהני רק בפחות מכזית, ושפה העליונה בין בחוץ בין בפנים לא הוי מקום לישה כלל וחייב לבער אפילו פחות מכזית.

ב' חצאי זיתים בסידקי עריבה וחוט של בצק ביניהם רואין כל שאילו ינטל החוט וניטלין עימו חייב לבער, ובבית אפילו אין החוט מצרפן חייב לבער, שלפעמים כשמכבד הבית יצטרפו, ומספק"ל בגמרא בבית ועליה, בית ואכסדרא, ב' בתים זה לפנים מזה אם חוששין שיצטרפו.

פת שעיפשה וראוי לאכילת כלב, לת"ק עדיין שם אוכל עליו לעניין חמץ וטומאת אוכלין, ולרבי נתן אוכל המיוחד לאדם נפסל כשאין ראוי לאדם.

עריבת העבדנין שנתן לתוכה קמח תוך ג' ימים לפני פסח חייב לבער, קודם לכן א"צ לבער, ולרבי נתן אם נתן בתוכה עורות אפילו תוך ג' ימים לפני פסח אין חייב לבער, והלכה כר"נ אפילו אם נתן יום ואפילו שעה א' קודם הפסח.

ליקוטי תוספות:

- דעת רש"י בהיתר מצטרף לאיסור בדעת חכמים לענין קדשים היינו אפילו לא איבלע בה טעמו אלא הוא הדין אם אכל חצי זית פיגול וחצי זית היתר בבת אחת. ולענין טעם כעיקר הכי ס"ל רבי עקיבא וחכמים בסוגיין, אבל חכמים המתירים כותח לית ליה טעם כעיקר. משום שגיעולי נכרים חידוש הוא כחכמים, ומשרת ס"ל שהיתר מצטרף לאיסור לענין נזיר.

דף מ"ו, יום ד' פרשת שמות - כ"ב טבת תשפ"א

עמוד א'

שיעור אוכלים טמאים לטמא אוכלים אחרים - כביצה.

בצק שבסידקי עריבה שנוגעים בו אוכלים פחות מכביצה ונטמאו הם והבצק: בשאר ימות השנה - אם מקפיד עליו, עדיין חשוב אוכל, ומצטרף להשלים שיעור כביצה לטמאות אוכלים הנוגעים באוכלים הטמאים. בימות הפסח - גם אם אינו מקפיד עליו, כל שיש בו כזית, איסורו מחשיבו לאוכל ומצטרף לטמאות האוכלים.

בצק שבסידקי עריבה לענין חציצה בטבילה: בשאר ימות השנה - כל שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ, וכל שמקפיד חוצץ. בימות הפסח - גם אם אינו מקפיד עליו, כל שיש בו כזית חוצץ, כיון שאיסורו בבל יראה מחשיבו ונחשב לחציצה (שהרי חייב להסירו ולבערו).

שרץ שנוגע בבצק שבסידקי עריבה: בשאר ימות השנה - אם מקפיד עליו, אפילו פחות מכזית חוצץ, ואין העריבה טמאה. ואם אינו מקפיד, הרי הוא כנגע בעריבה עצמה, וטמאה. ובימות הפסח - כל שיש בו כזית אפילו אינו מקפיד עליו, איסורו מחשיבו וחוצץ, ואין העריבה טמאה.

משנה: בצק שאין ניכר אם נתחמיץ או לא [חרש] אם יש עיסה אחרת שנילושה באותה שעה וכבר החמיצה, הרי זה אסור, ואם אין שם כיוצא בו, כל ששהה הבצק כשיעור הילוך מיל הרי זה אסור.

ארבעה דינים שנאמר בהם שיעור 'ארבע מיל'. המגבל עיסת אחרים וכלי בעל הבית טמאים - אם בתוך ארבע מיל יש מקוה, הטריחוהו חכמים לילך לשם לטבלם. המהלך בדרך ובא עת ללון ולהתפלל - אם יש בית הכנסת לפניו [-בדרך שעתיד לילך] רחוק ארבע מיל, הולך ומתפלל

שצורכי שבת אינם נעשים ביו"ט רק מדרבנן, והתירו שבות במקדש גם כשאינו צורך בו ביום. ואם חל יוה"כ בע"ש לכו"ע אסור מדאורייתא לאפותו בו ביום, שאין בו היתר דאוכל נפש.

שתי הלחם נאפות בעיו"ט ולא ביו"ט, [ואם חל שבועות ביום א' נאפות ביום ו']. למ"ד שאין אופין מיו"ט לשבת מדאורייתא, אין אפייתו דוחה יו"ט כיון שבשעת אפייתו עדיין אינו מותר באכילה עד שישחטו הכבשים עליהן ויזרוק דמם, ואפשר לאפותו מעיו"ט לכך אין אפייתו דוחה יו"ט. ולמ"ד אופין מיו"ט לשבת מודה כאן שאסור מדאורייתא, דכתיב 'לכם' ודורש 'לכם' ולא לצורך גבוה. ולרשב"ג בשם ר"ש בן הסגן לעולם נאפות ביו"ט עצמו, שסובר שמותר לאפות גם לצורך גבוה ביו"ט, ודרש 'לכם' ולא לצורך עכו"ם.

עמוד ב'

יש חורש תלם אחד ומתחייב ח' מלקויות, משום שמונה לאוין: א. חורש בשור וחמור יחדיו. ב. בשור קדוש לקרבן, ועובר משום עבודה בקדשי מזבח. ג. בחמור קדוש לבדק הבית, ועובר משום מעילה. ד. חורש כדי לכסות כלאי הכרם שנזרעו. ה. בשביעית, והמכסה זרעים עובר משום מלאכת זורע בשביעית. ו. ביו"ט, ועובר משום מלאכה ביו"ט. ז. בבית הקברות והוא כהן, שמוזהר לא ליטמאות למת. ח. הוא נזיר, ומוזהר שלא ליטמאות למת.

חורש ביו"ט, למ"ד אמרינן 'הואיל' אינו לוקה על לאו שלא תעשה מלאכה, משום שהעפר ראוי לכיסוי הדם. ואפילו אדמת אבנים אפשר לשוחקן כלאחר יד. ואינו עובר משום חרישה רק בארץ לחה שגם אם שוחקה היא נדבקה ומתגבלת ואינה ראויה לכיסוי הדם.

המבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואוכלו לוקה ה' מלקויות: א. משום בישול ביו"ט, שאין בו היתר של אוכל נפש כיון שאין ראוי לאכילה. ב. משום אוכל גיד הנשה. ג. משום בישול בשר בחלב, למ"ד יש בגידין בנותן טעם ונקרא בשר. ד. משום אכילת בשר בחלב. ה. משום הבערה שלא לצורך. ולמ"ד דאמרינן 'הואיל' אינו חייב משום הבערה. ובגיד הנשה של נבילה, לוקה עוד מלקות על אכילת נבילה. **הוי אמינא בגמרא שמוקצה אסור בשבת ויו"ט מדאורייתא**, שנאמר 'והכינו את אשר יביאו', והמבעיר עצי מוקצה ביו"ט לבשל עליהם עובר על 'לא תעשה כל מלאכה' [ולא שייך בזה 'הואיל', שהרי אסור להשתמש במוקצה שום תשמיש], ולמסקנא (מה). מוקצה דרבנן, ואף אילו היה אסור מדאורייתא אינו לוקה שנים על 'לא תעשה כל מלאכה' [משום מבשל ביו"ט ומשום מוקצה], שאין חילוק מלאכות ביו"ט.

פיקוטי תוספות:

• לשיטת בית הלל שאמרינן מתוך שהותרה לצורך הותר נמי שלא לצורך. מכל מקום צריך שיהא צורך היום הגם שאין ראוי לאוכלו אלא באיסור.

דף מ"ח, יום ו' פרשת שמות - כ"ד טבת תשפ"א

עמוד א'

חילוק מלאכות אמרינן רק בשבת, שאם עשה שתי מלאכות בהעלם אחד חייב שתיים, אבל אין חילוק מלאכות ביו"ט, וכגון אם הבעיר עצים ובישל עליהם גיד הנשה, לכו"ע אינו לוקה שתיים [משום מבשל ביו"ט ומשום מוקצה] ומשום מבעיר שלא לצורך].

המבשל בעצי אשירה לוקה שתיים, משום 'לא ידבק בידך מאומה מן החרם', ומשום 'לא תביא תועבה אל ביתך'.

המבעיר עצי הקדש לוקה משום שעבר על 'ואשיריהם

תשרפון באש לא תעשון כן לה' אלוקיכם'. **מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע** במשנה כיצד מפרישים חלה מעיסה טמאה ביו"ט פסח היא בשני יסודות, רבי אליעזר סובר ש'טובת הנאה ממונ' ולכן אי אפשר להפריש מהעיסה, משום שאם תחמיץ יעבור על כל יראה וכל ימצא, וכן סובר שמותר לאפות קודם הפרשה את כל המצות על אף שאחת מהן בכוונתו להפרישה לחלה ותהא אסורה באכילה, משום שסובר דאמרינן 'הואיל', ויכול להפריש חתיכה קטנה לחלה מכל אחת מהן מותר לאפות כולן, ולבסוף ליקח מצה אחת לחלה. ורבי יהושע לית ליה 'הואיל' ואם יאפנה עובר ב'לא תעשה כל מלאכה', וגם סובר 'טובת הנאה אינה ממונ', ולכך יכול להפריש מן העיסה ולהניחה להחמיץ, שאינו מוזהר על חמץ זה. ונחלקו אמוראים כמאן הלכתא.

רמי בר חמא סבר שרבי אליעזר ורבי יהושע נחלקו אי אמרינן 'הואיל' והיינו המחלוקת שנחלקו רב חסדא ורבה (מ:): אם אומרים 'הואיל' לפטור את המבשל ביו"ט לצורך חול. ורב פפא ורב שישא נחלקו שיש לחלק בין הנידונים, ש'הואיל' שבמשנתנו עדיף שמהני גם לדידיה, משא"כ הואיל שם הוא רק לאורחים (ועדיין לא הזמינם), ומצד שני הואיל שם עדיף מהואיל שבמשנתנו שמצה זו שיפרישנה לחלה אינה ראויה לא לדידיה ולא לאורחים, משא"כ שם הכל ראוי לאורחים.

שיעור העיסה שיכול לשומרה מחימוץ: לרבי ישמעאל ברבי יוחנן בן ברוקה בדגן טוב - חיטים ב' קבים ושעורים ג', ובדגן רע חיטים ג' קבין שעורין ד', ורבי נתן בשם רבי אליעזר מהפך שיעור שעורים בשיעור החיטים, שסובר שהשעורים קרובות להחמיץ יותר מחיטים. לרבא אין לשיין יותר משיעור חלה שהוא שבעת רבעי קב ועוד, ולרב יוסף המנהג ללוש ג' לוגים (ג' רבעי קב)

חיטים רעות גרועות מחיטים טובות שלישי, ונפק"מ לעניין מקח וממכר.

עמוד ב'

צירוף לחלה: לרבי אליעזר בסל, והלכה כמותו. וספק בגמרא בטבלא בלא מסגרת האם צריך תוך כלי לצירוף, או די באויר כלי. לרבי יהושע בתנור, לרשב"ג דווקא בככרות של בבל עגולות שנושכות זו מזו בתנור, ולרבי חנינא אפילו בככרות כעכין (שאינן נושכות זמ"ז)

משנה: לרבן גמליאל שלש נשים לשות כאחת, אע"פ שהאחת ממתנת עד שיאפו חברותיה אין בזה שיעור כדי להחמיץ, לחכמים - מותר רק כששלשתם עוסקות בבצק, שהשלישית מתחילה ללוש בזמן שהשניה כבר עורכת, ואז השלישית כבר אופה. וכל זמן שעוסקות בבצק אינו בא לידי חימוץ. לרבי עקיבא לא כל הנשים והעצים והתנורים שוים. ואם תפח הבצק תרטיבו במים צוננים.

'משנה: שיאור' והיינו בצק שלא החמיץ כל צרכו ישרף והאוכלו פטור, 'סידוק' הוא חמץ גמור והאוכלו חייב כרת. שיאור - לרבי יהודה היינו כקרני חגבים סדק לכאן וסדק לכאן, ולחכמים [רבי מאיר] שהכסיפו פניו. סידוק - לרבי יהודה היינו שנתערבו הסדקים, ולחכמים [רבי מאיר] כקרני חגבים, שאין לך כל סדק וסדק מלמעלה שאין לו כמה סדקים מלמטה.

פיקוטי תוספות:

• הואיל אי בעי מיתשיל עליה שלפי סוגיא בדף מ"ו נחלקו בו ר"א ור"י אם עובר על ידי זה כב"י ובי, לרש"י כאן לכו"ע אינו עובר משום כיון שעכשיו אינו שלו לא אמרינן הואיל ואי בעי מייתי ליה לרשותיה, ולפירוש מה ששמע נחלקו ר"א ור"י. • מחלוקת בתוספות אם אמרינן הלכה כרבי מחביריו במחלוקת אמוראים. • הלכה כרבי אליעזר וכן מנהג.